

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkek a szer-
Egészévre	— — — — — 8 kor.	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre	— — — — — 4 "	—	tári, — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre	— — — — — 2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatalnak küldendőek.

Főpásztori körlevél.

Tisztelendő Testvérek!

Ez idei I. számú körlevelemben felhívtam figyelmeteket a jelen esztendő fontosságára, a mely reánk ugyis mint keresztény katolikusokra, ugyis mint magyarokra egyaránt emlékezetes. Több ízben jeleztem a legalkalmasabb módokat és eszközöket, a melyekkel ez évet magunkra és hiveinkre áldá-
sossá tehetjük. Az országos ünnepek, a melyek e napokban lefolynak Székes-Fehérvárott, — a hol sz. István király feldúlt sirjánál a keresztény Magyarország föltámadásáért fogunk imádkozni, — Esztergomban, — a hol sz. Istvánnal együtt a magyar nemzet is keresztényné lett, — Budapesten, — a a hol a sz. Jobb körül csoportosulva hálás szívvél áldani akarjuk a sz. királyt, a ki hazánknak alkotmányt, az Egyháznak bőséges javakat adott, hogy ez hivatásának eredménynyel megfelelhessen; — mind e hálaünneplések újra alkalmat szolgáltatnak, hogy Veletek Tisztelendő Testvérek néhány gondolatomat közöljem.

A kiket a történelemből nem csupán az egymásra következő évszámok, nevek és események sokasága érdekel, hanem tanulékony lélekkel belehatolnak a történelmi fejlődések okainak vizsgálatába; a kik nem hunynak szemét a nekik nem tetsző okulások előtt, hanem az igazság szeretetével megérteni kívánják a történelem tanúságait: történetírók, tudósok és állam-férfiak készséggel vallják, mindenek tanúságára hirdetik, hogy a 900 éves alkotmányos királyság és keresztény hit által lett hazánk története áldásosabb és nemesebb, lett jótékonyabb és tartósabb, lett értékesebb és terméke-
nyebb.

De a legtöbb történetíró, bár ez hiányos munka, kereszténységnek inkább csupán mint politikai

tényezőnek eredményeit méltatja. A mi feladatunk, Tisztelendő Testvéreim, az evangéliumot népünk szívében tenni eredményessé és így folyni be magának a történelemnek helyes irányulására. Mert Jézus Krisztus szavai szerint a szív lévén a tettek kútfeje, a kormányzók és a népek szíve és lelke az, a melyből a nemzetek története származik; „az idöket és idöszakokat pedig az emberek fölött Isten változtatja.“¹⁾

Ezt kell mivelnünk és 900-ados jubileumunk alkalmából élő emlékezetül megtartanunk, hogy a kereszténység hazánk történetében mélyebben ható tényező, nem merő politika, nem hatalmi alakulás, hanem a történelem fájának gyökereiből fölhatoló életerő.

Miként a tenger árja és apálya a nap és hold együtthatásából keletkezik, úgy dagadozott vagy fogyatkozott meg nemes eredményekben nemzetünk története a szerint, a mint királyának, nagyjainak és népének lelke keresztény erőtől duzzadt, vagy vétkeknek engedett; a szerint, a mint „irgalmas-
ságot esdekelt a mindenek Atyjától“, vagy a mint kezének sujtó erejét érdemelte.

Mi szántogatta pedig, mi lágyította, mi öntözgette eleink szívét a nemes gondolkodás és jellem magasztos műveire, ha nem ugyanazon evangélium, a melyet honunk atyja, István király „minden áldott tettében szeme előtt tartott és lelkének hú szemével figyelve olvasott.“²⁾

Mi indította irántunk kedvező intézkedésekre Istent, ha nem az, hogy legjobbaink nem szüntek meg hazánkat „sok könyhullatás között porba hajolva szent Fölségének ajánlani.“³⁾ — A katolikus keresztény hit szerzi meg a szívek közeledését Isten felé. A katolikus keresztény hit adta oltalmazó

1) Dán. II. 21.

2) Hartvik legendája Dr. Márkinál.

3) Hartvik leg.

Nagyasszonyunknak Máriát, a ki iránt háláját bölcs Kálmán király köbe vésette. A katolikus keresztény hit teremté közbenjáróinknak Istvánt, Lászlót és Imrét, a kik könyörgésének Nagy Lajos országolásának sikereit tulajdonította.) A katolikus keresztény hit szentelte áldozattá Béla leányát, Margitot, hogy szívének szűz imádságával királyi atyjának munkáira áldást eszközözljön.) A katolikus keresztény hit szervezte a török veszedelemben a Mária-Congregatioakat és nevelte azokban a tiszta és vitéz férfiakat, a kiknek el nem puhult acélos erejük meg nem vesztegethető, feddhetetlen jellemők, Isten szívét megindító alázatos könyörgéseik a török dulástól a hazát megmentették.

És ha a multból a jelenbe térünk, nagy regenerátorunk, Széchenyi István, nem vallásából merítette-e minden ihlettségét, a midőn Naplójában terveit Isten elé terjeszti? Ugyanő kívánja, hogy ne csupán a midőn a szenvedések sujtanak, hanem akkor is, a midőn áthat az erő és tehetség, — a kereszt tövéhez boruljunk.⁹⁾

Vajha következetesek is maradnánk viselkedésünkben a gondolatokhoz, a melyeket a nagy pillanatokban kifejezünk!

Mert félve látjuk történelmünkben a példákat, hogy a kik Istenhez megalázódó szívvel nem közeledtek, a kiknek lelkéből hiányzott a hibátlan keresztény szeretet termékenysége, azoknak hatalma, ha elméjük nagy volt, csillogás vala áldás nélkül; ha tehetségök is hiányzott, akkor hatalmuk, hatalomkeresésük átkát csillogás sem takarta el, a míg Isten könyörülete jóra nem fordította áldatlan kezük munkáját.

Hanem muljék el most a keserűség és folytassuk, Tisztelendő Testvéreim, a munkát, a melylyel népünket nemesítjük, hogy szive jó gyümölcsöknek legyen termő talaja, nemes történeteknek fakadó forrása. Az idők Urának pedig rendezzünk e napokban hálaünnepet, követve eleink példáját, a kik a hálaadást soha sem feledték.

1. Nagyboldogasszony napját minden plebánia és szerzetes templomban a szokottnál nagyobb fényvel ünnepeljük, s a hívőket figyelmeztessük, hogy az e napon Székesfehérvárra és Esztergomba zarándokoló főpapok, papok és hivek imádságával egyesítsék könyörgéseiket, hogy az Ur Jézus Krisztus szeretete kapcsolja ismét össze hazánk népeit, s

tegye édes hazánkat egységessé, holdoggá, hatalmassá.

2. Aug. 18-án ő Felsege szeretett királyunk 70-dik születésnapján kérjük megkettőzött buzgósággal a királyok Királyát, óvja meg drága életét az ellenség-inceledéseitől és tartsa meg őt nekünk még számos évekig.

3. Szt. István napján szólítsuk fel a hiveket, hogy házaikat diszítsék és lobogózzák fel; a templomokat ékesítsük zöld galyakkal és virágokkal; az ünnepélyes sz. misét tartsuk Te Deummal, az Oltári Szentség kitétele mellett. Az ünnepi sz. beszédre irányításul szolgálhat a magyar püspöki karnak mult évi közös pásztorlevele; a szt. beszéd után mondjuk el a hitvallást a hívőkkel közösen.

5. A világi és katonai méltóságok az ünnepre meghívandók.

Buzditsátok a módosabb hiveket úgy a szószékről, mint a magánérinkezésben, hogy az országos ünnepléseken minél többen vegyenek részt; a szegényebbeket pedig, hogy lélekből egyesüljenek velünk.

Budapesten a kath. nagygyűlésen kívül aug. 17. 18. napjain a szentségimádók társulata is nyilvános tanácskozást tart a budapesti kath. kör nagytermében, a melyet közös szt. áldozás fejez be. Méltó módja az ünneplésnek, hogy Azzal egyesüljünk, a ki a népek és nemzetek sorsát jótékonyan intézi. Járuljanak azért a szt. áldozáshoz ott-hon templomaikban az oltáregyesületnek és egyéb jámbor társulatoknak azon tagjai is, akik aug. 19-én Budapesten a belvárosi templomban nem vehetnek részt a közös szt. áldozásban.

Ti pedig, Tisztelendő Testvéreim, akik Csik-Somlyóra nem jöhettek, hogy a lelki magányban Krisztus szellemét magatokra öltsetek: vegyetek részt minél többen a szent gyakorlatokban, melyeket augusztus utolsó napjaiban püspöki székhelyemen Veletek együtt megtartani óhajtók. Ha Isten velünk, ki ellenünk?!

Kelt Károlyfehérvárt, 1900. július 27-én.

Gusztáv Károly,
erdélyi püspök.

1) Dr. Márki: „A magyar kereszténység szelleme.”

2) Pauler Gyula: „A magyarok történelme.”

3) „Hitel.”

A XIX. század családi tűzhelye.*)

A családi tűzbely Istennek ezen megmásíthatlan elvén alapszik: „Unus spiritus et una caro“. Egy lélek, egy szív, egy élet, egy név, egy test legyen. Ezen az elven alapulhat a család, csakis ezen elvnek föltétele mellett lehet valódi családja, családanya. Atya és anya csak ezen az elven állhatnak meg Isten előtt szülői méltóságuk fenségével. Egyesítik életüket, hogy testi életet; egyesítik szellemüket, hogy szellemi életet; egyesítik lelküket, lelkületüket, végtelen szeretetüket, hogy lelki életet adjanak magzatuknak; és e gyermek atyja fia, anyja fia, test, lélek, szív, lelkületben épen, tökéletesen megteremtve kilép az életbe oly értelmi, erkölcsi és vallási tulajdonokkal, hogy minden szenvedély- és veszéllyel szemben bátran dacolhat. Ez az Isten által alapított családi tűzhely mélységes titka. A hol megvan a tökéletes egység, onnan oly gyermekek kerülnek ki, kik még korunkban is bátran megállnak a válság közepett. „Multiplicamini“, szaporodjatok, mondja az Isten az első emberpárnak. A család célja tehát az emberi nemnek nemzés útján való fentartása Isten rendeletéből, melylyel azt akarta, hogy az emberi nem természete természetesen szaporítható. Így véve a családot, azt mindennekeelőtt természetesen, s mivel az emberi természetnek létoka a teremtő Isten, tehát legvégül okában isteni intézményen alapulónak kell tekintenünk.

Es mivé lön Isten ezen nagy műve. Ma még egyesítik külső lényüket és főleg nászhozományait. A családot alapítani szándékozók mérleget vesznek elő és összemérnek két zsák pénzt vagy egy nagy arisztokratikus nevet és jó nagy zsák pénzt. Sok művelt családnál az az egyedüli egyesülés. Hogy a lelkek is egyesüljenek, arra ki sem gondol. Az anya hisz; az atya hitetlen. Az anya imádkozik, imádja Istenét; az atya nem imádkozik. Istenről hallani nem akar. Lelkük nemesebb részei nem találkoznak soha. No de hát miért is alapítanak családot? Egyszerűen azért, mert a hitetlen férfiak érzik vallástalanságuk sóvár egyhangúságát, vagy anyagi existenciájuk rohamos baldoklását, szalmazsálhoz kapaszkodnak, az érdek szalmazsálához, a kiszemelt leány vagy asszony vagyunkájához, melytől elvárják, hogy az élettenger feltületén megtartsa őket legalább addig, míg önként nem akarnak elmerülni. Rendesen oly nőt keresnek, ki szintén hitetlen, ki Isten, ima, hit, halhatatlan remények nélkül élhet, mint maga a férfi. Ha a nő anyagi mentőszála a férfinak, és élő hittel bír, egy ideig kedves nemtörődőmséggel szemléli a nő ájtatosságát vagy hite külső megnyilatkozását — későbbben visszatetszést nyilvánítja és lassan-lassan becsepegtetni igyekszik hitvese szívébe a vallástalanság mérget — hogy mint mondja — lélekben is egyenlősítse, a modern műveltség nivójára emelje. Ha terve sikerült, ha a nőből is Istenagadó nőt képezett ki, akkor legkevesébe sem törődik azzal, hogy mi lesz támasza nejeknek, e gyöngye nádszálának a megpróbáltatások nehéz óráiban, az érzi ki szerelem apályában, ha a vallás vigaszauyala nem állandó majd oldala mellett. A természet a leggyöngébb teremtményeinek, kit szüntelen a halál vagy bájai elvesztése fenyeget; e leánynak, ki mosolyog és meghal, mi ad erőt, ha a tünékeny lét határain túl semmi sincs? Ki tanítja meg őt, hogy halandó

méhében a halhatatlan embert hordozza, azt Isten gyermekévé nevelnie kell? Hejh, hogyan lenne anyává! Hisz még hitvesének sem volna jó!

Tehát család Isten nélkül? Ez a mostani kor célja. Ne legyen többé sem az Isten által megáldott nászágy, ne a vallás által bölcsőjében megszentelt angyal sem gyermek, ne legyen ima — nincs remény a sir fölött! Szomorú látvány, mert az ilyen családból netán származó gyermekek ássák alá a szilárdnak hitt állam alapzatait, romba döntik a társadalmat. Jóravaló család Isten nélkül lehetetlen. Hogyan is alakul a család?

Kimondjuk kereken, hogy azt sem az érzékek, sem a szellem, sem az érdekek meg nem alapítják. Az érzékek ingadozása, az érzéket csiklandozó szépség ijesztő tünékenysége a családot inkább még felforgatná. Az érdek mindennapi hullámzása pedig csak napi szövetségre alkalmas, nem egész életre való közösségre. A szellem csak magányos csillag, mely inkább ragyogni, mint egyesülni vágyik. Gyakran éles kard, mely mély sebet vág, megközelíteni sem lehet.

A család kutféje nemesebb valami, mint az érzékek; tisztább, mélyebb valami, mint a szellem; tartósabb mint az érdek; annak kutféje a szív. Ez építi fel ama magasztos épületet, mit családnak nevezünk.

A szív, azaz a szeretet szültsége, szültségerzet, mely nem csillogni, de önmagát elfeledni, nem élvezni, de önmagát feláldozni, egészen átadni vágyik, azon egyetlen feltétel alatt, hogy magát soha többé vissza nem vezi.

Es a szív nemcsak megteremti a családot, de megteremti ezt legtokéletesebb tényre, legemelkedettebb, legmélyebb és legtartósabb érzelme által: a szeretet által. Sajátságos! A vonzalom keresésében a szív bizonyos központi s mindig szűkebbre vont köröket alkot maga körül és a mint a kör kisebbedik, a vonzalom nő és bensőbbé válik. A szív először mindenkihez bizalommal és jóakarattal közelít. Aztán a tömegből kiválasztja magának azokat, kiket jobban kiismert s üdvözli őket mint ismerőseit, mintegy jelezvén, hogy itt még csak a szellem szerepel. Majd szűkebbre szorul a kör; az emberhez közelebb állanak az élet elemei és hozzátartozói: az atya, anya, fivérek, nővérek. A szív köre szűkebbre szorul, a mint az ember fejlődik, a szív érzelmei magasabbra törnek, egységre törekszenek, míg végre megállapodnak egy érzelmi magaslaton, a hol a szív így szól: Téged egyedül — s kimondván ezt a szót „téged egyedül“, hozzá teszi: örökre.

Ime a szív ez ünnepélyes pillanata, a legemberibb, a legistenibb érzelme állapítja meg a családot. Fájdalom! Korunkban oly kevés, oly tökéletlenül, oly rövid ideig s akkor is az egyesülés szent magányába oly kevésé elvonulva szeretnek az emberek, hogy sokan csak mosolyogni fognak az elméletnek naivságán. De a fenkölt és gyöngéd lelkek bizonyosságot tesznek arról, hogy midőn az ember a magasztos érzelmei Thabor hegyén bizonyos pontig emelkedett, a szívből természetesen ellenállhatatlannal tör ki e szó: „Téged egyedül és örökre.“

A család tehát a szívből, e szent és mély forrásból ered. Mivel pedig a család a szívből ered, azt hinnők, hogy mi sem egyszerűbb, mind család alapítani. Es mégis az egyszerű dologban a szív tehetetlennek bizonyult be. Ezt bizonyítja a történelem, a tapasztalat. Meg volt a szívben a forró

* Bougeaud Emil: A kereszténység és korunk I. kötete nyomán.

vágy, magasztos bév: mind hiába. El tudta mondani e szót: „szeretlek“, megtoldotta azzal is: „téged egyedül örökre“ s még sem tudott szeretői tartósan színtelen az egyesülés isteni magányában. Az ember maga sokáig küzdött szíve ezen tehetetlenségre, állhatatlansága ellen, végre gyöngye érzelmeinek támogatására, nem mondom az erőszakot, de a törvényt, világi hatóságot, hazája előljáróit hívta fel. „Gyöngye vagyok“, mondá, „nem tudok állhatatosan, mélyen szeretni. E szüzet választám, hogy örökre szeressen, de mivel érzem, hogy állhatatos nem maradok, vedd e kijelentésemet törvényed hatalma alá. Segíts. No de mit keres a törvény ily meghitt, ily kényes dologban? Közbelépett, hogy a szívet támogatassa. És vajjon közbenjárásával elérte-e célját? Nem. Elégtelennek bizonyult be és gyűlöletessé vált. Sőt végre az egyesítés tartósságát kereső szív vette anyira magát a törvényhozás is, hogy ez minden gyöngeséget szentesítse. Volt törvény, mely megengedte a többnéjséget, szentesíté az elváltat, megnyitá a házasságok szentélyét minden gyalázat, minden baromisságok. A szív a világi törvény oltalma alatt nem küzdte le gyöngeségét, csak gyöngesége hatalmát gyakorolta a hatóság fölött.

Hogy állandóan, tartósan örökké tudjon szeretni, még magasabbra kellett emelkednie. A családok alkotandó fiatalok az oltár lábainál kerestek menedéket, Istentől kértek kegyelmet, hogy egymást szerethessék, szentessék sokáig, mindig, hogy balandó szívek megőrizze ama szerelmet, mely nem érzi meg az idők terhét. Isten ereje kellett hozzá, hogy az állhatatlan emberi szívet szeretetében állandósítsa.

És épen az ősidők e két tapasztalatát akarják megcáfolni korunkban. Száműzik a vallást a család alapításánál, mert gondolják, hogy nélküle is lehet családot alapítani. Nagy Isten! Családot, tűzhelyet, szentélyt, hol tartós szerelem viraszson, hol a nap fáradalmai, kínjai, csalódásai után este a kintzott szív megnyugodhassék, hol tisztá nász-ágy legyeo, boldog búcsók ringjanak. Oh balgatagság! Hisz maguk a pogányok is az oltár lábainál építik fel a tűzhelyet; és épen e században jutott eszükbe némelyeknek, hogy ily félelmes vállalatnál Istent mellőzzék. És mit látunk? Csalódást és kiábrándulást. Hány oltárhoz hurcolt áldozatot, kiknek fejét égeti a menyasszonyi koszorú! mily váratlan, sokszor véres katasztrófákat, melyek festésével nem akarjuk e könyv lapjait beszennyezni.

A család csak ott boldog, a hol Isten van körében. Ha Istent száműzték, oh családok, elzavartátok az Isten őrangyalait is. Ilyen családban nem marad vissza más, mint a szív az ő gyöngeségeivel és viharaival. A szív e gyöngeségeinek, viharainak következményei a gonosz erkölcsök által felült család élet, a meggyalázott családi szentély, megfertőzöttetés nász-ágy, a megkintott női szív, vagy megbesztett férfi büszkeség, gyermekhiány, üres búcsó. Mindezek meggyőzhetik már egyszer az embert, hogy a vallástalanság csak arra jó, hogy: „az eget megfoszssa lakóitól és a földet sívárrá tegye“.

(Vége köv.)

Az erd. r. k. Státus középiskolái az Ertesítők adatai szerint.

A csiksomlyói r. k. főgymnasium életére nézve nevezetes mozzantat bekövetkezését lehet jelezni, nem ugyan az Ertesítőkben, hanem egy részt az igazgatótanács 1899. évi Jelentéséből, más részt a „Csiki Lapok“-ból. Az igazgatótanács az 1899. évben tartott statusgyűlésen azon tárgyalásokról is számot adott, a melyek a nevezett iskolának Csik Szeredába való áthelyezése tárgyában az állam, az igazgatótanács és a megye között folyamatban voltak. A Csiki Lapok pedig legutóbbi számaiban arról a megegyezésről tett említést, a mely az illetékes hatóságok között a gymnasiumnak Csik Szeredába való áthelyezéséről létrejött. Az aug. 1-én kiadott 31. sz. már azt újságolja, hogy Szereda város tanácsa jul. 26-án az intézetek számára szükseges területeket felajánlotta.

Az iskolának az 1899—1900. évi életéből megemlíti az Ertesítő azt a fájdalmas csapást, mely az intézetet Nagy Istvánnak elhunytával máj. 24-én érte, a ki huszonkilenc évig szolgálta az ifjúság nevelésének ügyét. „Egyháznak hí sáfára, hazájának lelke fia, szerető kartárs és a magyar tanfolynek hosszu időn át mintaserű napszámosa volt.“ Az Ertesítő ennél a pár elismerő sornál bővebben is megemlékezhetett volna Nagy Istvánról, ki tanári állásban kívül mint finővelő intézeti aligazgató és a kölesökönnyvtár kezelője is jó szolgálatokat tett a somlyói gymnasiumnak. — A tanári kar év végen az igazgatóval együtt 11 rendes és 2 helyettes tanárból állott. — Az ének és zene tanításával Balauyi János volt megbízva. — Az Ertesítő bevezető értekezését „Népköltési gyűjteményeink története és értéke“ címmel Wasylkiewicz Viktor dr. írta.

Az iskola munkájának menetéről püspök urunk ő méltósága közletlen közléről szerzett meggyőződést máj. 29. — jun. 5. napjain, a mikor atyai jó indulatával az ifjúság között több ízben megjelent, a pünkösdi szombatján tartott jubiláris ünnepem pedig beszédet intézett az ifjúsághoz. Kunecz Elek főigazgató máj. 9—12 napjain, Pál István apát-kanonok ápr. 29 máj. 3-án végezte hivatalos látogatását.

A tanári testület kiváló gondot fordított a vallásos és erkölcsös nevelésre, „melyet saját jó példájával, és lelkes buzditásával iparkodott az ifjaknál elérni.“ (98. l.) A tanulós Somlyón szokásos bucsónapi körmenetekben mindig részt vettek, a főhatóság a pünkösdi megelőző héten Lollok lazarista atya vezetésével lelki gyakorlatokat tartott. Az ifjúság vallásos buzgósága s erkölcsi viselete a minden oldalú gondosság következtében kielégítő is volt. Ez annál inkább el is várható a somlyói ifjúságtól, mivel 363 tanuló között csupán 8 volt nem-katolikus. A 363 tanuló közül 267 kapott jó magaviseleti jegyet (73,6%), 91 szabályszerűt (25,1%), 4 kevésbé szabályszerűt (1,1%).

A tanítás menete egészen olyan volt, mint más iskoláknál. Rendkívüli tárgyakul a tanulók az éneket, zenét (72 tanuló) és a francia nyelvet (66) tanulták. Az önképzőkörnek 69 rendes tagja volt. A kör tagjai rendkívüli munkásságot fejtettek ki, melynek java része a prózai dolgozatokra esett, 163 müből 118 volt prózai, s 45 költői. A gyűléseken vitakozásokot rendeztek. Az ifjúsági zenekar meggyakorta teite változatossá a gyűlések tárgysorozatát zenedarabok előadásával. A tanárok gyakorta látogatták az ifjúság önképző összejöveteleit. — A főgymnasium kiránduló egyesülete pár közelbe fekvő kiválóbb szépségű helyet: Tusnádfürdőt, a Sz. Anna-tavat, a torjai „Büdös“ barlangot keresett föl. — Az ifjúsági könyvtárba egyes műveket többes példányokban szereztek be. A szertárak közül nagyobb mértékben a természettanai szertár (618 K.) gyarapodott.

A tanuló ifjúság szegényebb részének segítésére bőveges források állanak rendelkezésre. A finővelőben 39 nyilvános, 19 magán alapítványos, 50 fizető (250 kor.) és 6 szolgálattevő növendék nyert ellátást. Az internatusban 101 tanuló helyeztek el. Az internatus költségeire Csikmegye 740 koronát,

az egyes növendékek pedig 16 koronát fizettek. A havonkénti élelmezés egy-egy tanulóknak 12 K. 60 fillérébe került, de a szülők természetben is beszállíthatták az élelmi szereket. Az internatusban 6 tanuló nyert a felzorgálásért ingyenes ellátást. — Ösztöndíjat 3 tanuló élvezett 80—200 K. értékben — Csikmegye nevelő alapjából 43 tanuló 1770 K., a lóbeszerző alapból 9 tanuló 360 K. segítséget kapott. — A tandíjategészen 26, félig 23 tanulóknak engedte el az isk. főhatóság; az így gyakorolt segítség (540 K.) az egész tandíjnak 11.25%-a. Ugy pénzből mint könyvből álló jutalmak is voltak.

A tanulók száma év végén 363 volt. Tíznek kivételével az egész ifjuság magyar s a tanulóknak hason fele tölművelő családokból származik. Illetőség tekintetében csikmegyei 316, háromszéki 25, a többiek különböző, leginkább erdélyi megyékből származnak.

Az előmenetelre nézve a tanulók közül minden tárgyból jeles 30 (8.27%), jó 58 (15.98%) elégséges 193 (53.17%), elégtelen 82 (22.59%).

Érettségi vizsgálatra 37 tanuló állott. Írásbeli vizsgálatot tett 36 tanuló, szóbelire állott 34. Jelesen éret 1 júl 11, egyszerűen 15, 3 hó múlva javító vizsgálatot tehet 6, ismétlésre utasítottak egy tanuló. Az értesítőt a jövő isk. évi felvételre vonatkozó mindennemű tudnivalók zárják be.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

Petőfi-émlékünnep a kászoni fürdőn.

A kászon-jakabfalvi kácsi fürdőn időző közönség, melynek nagy része kézdivásárhelyi ügyvédek, bírák, tanárok, kereskedők és ide való polgár családokból áll, idei július 29-én fényesen ünnepelte meg a lánglelkű költő és szabadsághős Petőfi Sándor halálának 51. évfordulóját.

Az idő is nagyon kedvezett a vasárnapi kirándulóknak s ennek tulajdonítható, hogy K.-Vásárhelyről s a szomszédos csikmegyei községekből nagyszámu közönség rándult fel az ünnepélyre. A fürdő keleti oldalán az árnyas fenyősorok egyik sétatúján díszes lombsort emelgetett s abban egy szépen felkészített oltár, az a napünnepélyes isteniisztelet elvégzése céljából. A tábori mise kezdetét hármias pisztolydurranás jelezte. Még egy püspöki asszisztenciás mise sem lehetett papok tekintetében nevesebb, mint ezen a Kászonfürdőn első alkalommal bemutatott áldozat. A nagyszámu közönség mintegy átszellemülten s mely megilletődéssel hallgatta végig a dr. Ujfalusi József gyulafehérvári kanonok ur által elzengett misét.

Az isteni tisztelt befejezése után, rövid idővel a „Járjatos be minden, minden földet“ kezdetű induló s majd a „Rákoczi“ nyitány fölzendülése tudatta az imént áhitatba merült hűvekkel, hogy az ünnepély polgári műsora kezdődik.

Az élelmény körül tömörült a fürdői daltársaság s a zenekar kísérete mellett, szépen zengte el a Kőlcsei lélekemelő himnuszát, melyet felállva hallgaitunk végig mindannyian.

Ezután a dr. Szilveszter Ferenc ur által szónoki hévvel előadott ünnepi megnyitó következett. A dőlceg termett ifjú tanár hatalmas beszédével, mely Petőfi hazafias és harci dalainak talmas részleteivel ékeskedett, a közönséget viharos taps és éljenzésre ragadta.

Dr. Szilveszter Ferenc megnyitója ez:

Mélyen tisztelt ünnepelő gyűlekezet!

A férfiu, ki nagy dolgokat művel, jutalmat, elismerést érdemel; de a ki életét nemzetének áldozá, annak kevés a jutalom, kevés az elismerés, azt valami szentebb, valami magasabbal illeti meg. Egy nemzetet tett adósává az ily jellem, egy nemzet adózzék hát neki! „Emlékezet! Te öszszetört hajónk egy deszka szála, mit az élet s a sors hulláma, ki a tengerpartra vet, jér, hadd balljunk még egyszer az Ó érdemeit!“ Ünnepelő Gyűlekezet! Koszorut tart kezében, vérrózaa koszorut a nemzeti géniusz. Hősöknek szánta, kik

érted küzdtenek óh szent szabadság. Nézzétek e fűnséges királynői alakot, arca biborban ég, szemé könnytől ázik. Ki érti meg a köny szavát: s a néma sóhaját ki hallja meg? Vaj! támad-e hős oly bátor. erős, kit nem bir ijeszteni veszély, zaj s nem hat le szivére halálaj? En nem félttem nemzetemet, mert él a magyarok Istene s benne a nép bite rendíthetetlen. Ne hozzatok fel a mohi pusztát, Sajó pusztulását se omlogassétek mert ha sebeket is kaptunk, de száz annyit visszaadtunk. En nem félttem a magyart. Hiszen már is hallom a felkorbácsolt szenvedélyeknek, szivünk óceánjának tomboló kitörését: „Talpra magyar, hi a baza.“

Es szemeim mintha látnák, hogy mozdul a baraszt, éled a mező s minden fűszála e honnak — mint ha lelke volna — hallom, erdőn, hegzen, hogyan zúgja: „elfogyott a regimentje,“ hogy száztorku völgy adja tovább: „föl, föl vitézek, a csatára, a szent szabadság oltalmára.“

S miot haragvó teuger emlékedik a nép, mint pusztító láva, öl, zúz mindenfelé, hogy megvédje honát, megvédje szabadságát az igaz honpolgár. Ez történelmünk legszebb lapja. Ez 1848—9.

Allj meg Klío e pontnál, pillanatra tedd le véadódet s emlékezzél.

A meteor körül tudjuk, Ünnepelő Gyűlekezet, — hogy az pályatutásában akárhányszor alábukik. Egy-egy meteor, hulló csillag az emberi élet is. Fel-tellobban, fénye kigyul, de egy pillanat s az élet zenitjéből alábukik, mert elenyészik „véssék bár márványba a hőskö nevet, az évek leomssák azt s az emlékezetet hamar lehinti a feledés porával az idő.“

Csak, ki nemzete szivében emelt emléket, annak neve dacol az idővel. . . . És ilyen Petőfi Sándor. Nagyságát az idő csak nőni látja s dicsőségét a századok sem homályosítják el. Érti, tudja s az azt minden igaz magyar. Érezzük, tudjuk mi is valamennyien, kik buzdulva a multon, nagy költőnk fél-százados emlékének ünnepel áldozunk. Ki volt hát Petőfi s miért íranta a rajongó tisztelet? Segevári csatamező, miért nem nyitod meg a jeltelen hősök sirtait, miért nem mutatod meg azt a lánglelkű ifjút, ki legnagyobb boldogsága közepett is így pengette a hürt: „Ott essem el én, a harc mezején, ott tolyon az ifjui vér ki szivemből, s ha ajkam örömteli vég-szava zendül, hadd nyelje el azt az acéli zőrej, a trombita hangja, az ágyu dőre s holt testemát kit fújó paripák száguld-janak a kivivott diadalra, s ott hagyjanak engem öszszetörpva.“

Ki volt hát Petőfi? Régi dicsőségünk kiváló lantosa, oh, mert „nagy volt bajdan a magyar, nagy volt hatalma, bírtoka: magyar tenger vízében hunyt el éjszak, kelet s dél hullócsillaga“ — csak hogy rég volt — így szokoz tovább elegikusan, „rég volt, midőn magyar fejekre termett a babér; a képzelet sebes szárnyu sas, elfárad mégis mire oda ér“. Oly rég elbervadt a babér a magyaroknak homlokán, hazám oly rég voltál te nagy, hogy nagyságod hire csak mese talán. Már rég nem sirtam, s ime most pillámon egy könny rezgedez, magyar nép, vajjon bajnalodnak vagy alkonyodnak harnatcseppje ez? „Es a költő leterdepel és a költő imádkozik: „Hatalmas Isten, népem Istene, de kérti vajjon mit is kellene hazámért, melynek annyi a baja? Ezért csak egy-egy a kérelem, mely így, mint van nem sok évet lát, teremted egészen újjá a hazát. Hallgass meg engem édes Istenem“. S a költő imáját meghallgatta Isten, de neki, mint egy második Mózesnek a szabadság honába belépnie nem lehetett

Ki volt hát Petőfi, még most sem tudjátok? Szív és jellem, minőt a földteke keveset hord. Szív, hogy érted lángoljon szabadság, mert egyre, egyre csak így dalol szivéről, „kivágom azt s a földbe üttem — Talán kikél babérja képeben, S koszoruja lesz a bajnokoknak, Kik a szabadsáért barcolnak.“ Petőfi szive egybeforrt nemzetével s ennek vérkeringése az ő szivére volt. Ha sirt, a magyar ő vele könnyezett, s ha éhezett, fázott, sorsában osztozott. Menjetek, ássátok fel azt a nagy temetőt, s mit Petőfi költeményei címen ismer a világ.

Minden vers megannyi sirhalom. Ezekben alusznak

szive óriásai az érzelmek, eszének világot rengető gondolatait menjetek költétek fel őket, ezek elmondják, mit tett honáér, nagy költők.

A szó fegyverével foglalt új hont szívében minden magyarnak, belelopta érzelmeit népdalainkba, s ha igaz, hogy a nép szava lsten szava, benne teljesedésbe ment. Ő egy maga, népekkel mérközött.

Mennydörgő szavát: „A talpra magyart” — a hármabalom s a négy folyó egyforma lelkesedéssel visszhangozá. Oltárkép előtt a haza, mely hogy álljon — kész ledönteni szive templomát. Mint lelkesedett, mint lelkesített, ha a hazáról volt szó, menjetek, tanuljátok meg költeményeiből.

Es ebben, hazájának lángoló szeretetében, prófétai lelkiületében — ebben érvényestül egyénisége, domborodik ki jelleme.

Ő érezte és tetteikkel igazolta be: „a haza minden előtt”!

De nem folytatom. Erdemeinek méltatása egy ünnepély keretében el nem férhet. S ha mégis ünnepellük, csak párányi részét röjjük le adóknak, melylyel szellemének s magunknak tartozunk, mert a nép, mely nagyjait sem becsüli, az több jövőt nem érdemel. Ünnepeljen, ünnepeljen hát minden igaz magyar, a helyi fűrdői közönség. Hisz tudjátok a mult évben fogamzott az eszme s öltött testet a gondolat, hogy a főforrást Petőfiről nevezzék el. Es méltán. Sok szenvedőt gyógyított meg már e víz, s adott erőt a lankadónak. Ily szellemi forrás Petőfi lángszava is, mely éitett a multban, éltet a jelenben s mig magyar szív dobog e hazában, élteti is fog, hogy apraja, nagyja e honnak, Petőfi-lelkesedéssel zengje mindenha: „Arpád apánk, ne féltsd ősi nemzeted: nem veszhets el, ha eddig el nem vesztett”!

Eljen a haza!”

Majd egy ritka szépségű ifjú leánykát vezetett a rendezőség egyik tagja az emelvényre, hatalmas erdei virágcsokorral tüntetve ki az Alföld eme kecses lilomát; Petőfi „Ledölt szobor” című allegorikus költeményét adta elő szelid és érzelemdús hangon, mit a közönség nagy tetszéssel fogadott, eljenzés és tapsal jutalmazott. Ha volna, a ki nem tudná, hogy „ki ő és mere van hazája”, megmondjuk, hogy a fűrdői egyik állandó látogatójának, a közszeretben álló Szilágyi Samu bácsinak unokája és a szó legnemesebb értelmében vett szeme fénye: Balogh Mariaka k. a. tanítónőképzedei növendék Debrecenből.

A fűrdőn lévő tanuló ifjuság Petőfi maradandó szépségű népdalaiból énekelte el néhányat zenekíséret mellett, majd Kiss Győző, Kiss Károly tanár bátor és jó magatartású fiacskája ugrott fel az asztalra s harsány hangon deklamálta el a „Talpra magyart”-t, utána Kiss Irén k. a. (szintén Kiss Károly tanár leánya) és Czirjék Zsuzsika k. a. kedves énekedettéjben gyönyörködttünk, melyet taps és közkívánatja ismételnők kellett. Végül a „Szózat” eléneklése után, a Rákóczi-induló mellett levontunk a közebére, mely vidám és lelkes hangulatban, nagy részvét mellett folyt le a fűrdő-épület fölötti tágas és nyitott oldalú közteremben.

Mindenki feszült figyelemmel várta a serlegbeszédet, melyet egy kiváló tehetségű illusztris férfi volt tartandó. Akár csak a híres Széchenyi-lakomán lettünk volna. Ott állt előtte a diszes kiviteli ezüst serleg, melyet a fűrdőközönség készítettet a mult évben oly meghagyással, hogy azalatt évenként a Petőfi emléket méltató ünnepi beszéd tartassék. Kitűnő tapintat volt a rendezőség részéről, hogy felhasználva az Újfalusi József volt országgyűlési képviselő ur jelenlétét az idén őt igyekezett megnyerni ezen feladatra, ki által az ünnepély erkölcsi sikere és kimagasló volta már előre biztosítva volt. A művészi szép beszédet nem vagyunk képesek eléggé méltatni. A különben is megnyerő szép alaku, nagy tehetségű és kiváló szónoki erővel rendelkező főpap elragadott mindnyájunkat Petőfi méltató dicsőimnuszával. Az általános lelkesedés közepett a beszéd végével, midőn a szónok a szabad a független magyar hazát éitette, a serleget magasra emelte, mindnyájan felállottunk, mint egy ember s a „Hazádnak rendületlenül légy hive őh

magyar”-t zengettük el, mintegy ezzel fejezve ki mély meghatottságunkat. Nem is részletezem az ezután felköszöntőkét, melyeket dr. Bánffy Zsigmond, dr. Szacavay Gyula ügyvédek, Bándy Vazul főgymn. igazgató, Helley János volt országgyűlési képviselő, dr. Szilveszter Ferenc, Kiss Károly tanár urak és mások mondtak az ünnepély szereplőire, a rendezőségre s a mult évi ünnepély megteremtőjére: Embery Árpád székeljudvarhelyi főgymn. tanár urra, ki jelen nem volt az idén s akit erről átiratilag határoztak értesíteni, azzal fejezem be e sorokat, hogy az ily ünnepélyek tartása mellett a fűrdőző közönség a fenyes illatos és ózondus levegője s a gyógyvizek élvezete közben nem csak megrongált egészségét és szervezetét állítja helyre, de szellemi életét is fejleszti, hazafias érzületét hatalmas hullámzásba hozza! Adja lsten, hogy ama emlékszerleg még évtizedek hosszu során át szerepeljen a kászoni fűrdőn, s nehogy az érdeklődés hiányából a sepsiszentgyörgyi székelnyemzeti muzeumba kerüljön.

Dr. B. V.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Fini hódolattal vesszük** kegyelmes főpásztorunk ez évi X. sz. körlevelét. A jubiláris szent év méltó megünnepelésével, az evangélium szerint való ker. élet nagy szerű gondolatával foglalkozik a jelen körlevél, melynek ő Méltósága annyiszor és oly különféle formában adott kifejezést. Az isteni kegyelmekben gazdag szent esztendőnek ránk nézve üdvös eredményei nem lehetnek, a nemzeti létnek óhajtott fellendülése minden vonalon nem remélhető, sőt a mindenfelől tornyosuló bajok és veszedelmek elől sincs menekvés, ha csak az elmék vissza nem térnek az evangélium világosságához, ha csak nem iszunk mindnyájan amaz éltető vízből, mely szent István első apostoli királyunknak erőt ada e szép országnak ker. alkotmányt és művelődést adnia. A körlevélén átvonuló történelmi reflexiók kézzel foghatólag igazolják, hogy a magyar nemzeti élet, jólét és dicsőség csak úgy virágozott, ha az éltető forrásba mélyíté gyökereit, viszont az attól való elfordulás időpontjait aszaly és pusztulás jelzi. Ezért ő Méltósága azt óhajítja, hogy a szent év lelki áldásaiban, a magyarországi kereszténység nevezetesebb pontjain tartandó ünnepségekben legalább lelkileg minden magyar katolikus egyesüljön, malaszt-áldásaiban részt vegyen. Így aztán remélhető, hogy habár a hitben túllünk idegen honfitársaink el is zárkoznak az ünnepléstől, a kath. egyesülésben rejő nagy erő hazánk történetében egy boldogabb jövőnek képezi biztos alapját. A körlevél utolsó része intézkedést tartalmaz Nagy-Boldogasszony, ő Felsege 70. születésnapja és Szt.-István ünnepének megülésére, buzdít a budapesti kath. kongresszusban való részvételre és a papokat a Gyulafehérvárot augusztus utolsó napjain tartandó lelkiyakorlatokra egybehívja. Olvassátok!

— **Steiner Fülöp** székestohérvári püspök ur aggasztóan beteg. A magyar katolikus világ egy szívvel és lélekkel könyörög az ég Urához, hogy „conservet eum et vivificet eum.” A székesfehérvári ünnepségek a püspök rosszultete miatt elmaradnak.

— **A katolikus nagygyűléssel** kapcsolatban tartandó országos eucharisztikus kongresszus elnökségét Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök urunk elfogadta s ő fogja vezetni a kongresszus tanácskozásait.

— **Papzentelés.** Mint értesültünk, e hó 10-én lesz egyházmegyénk jeles növendéke a német-magyar kollegiumban, *Hirschler József dr.* (a „Közművelődés” Románusa) szereppá. Aldozópappá valószínűleg október végén szentelik.

— **Római hírek.** A Szentatya cáttörtökön végezte a negyedik templomlátogatást a bucsu elnyerésére. Persze ő csak a Sz. Péter templomban teheti, a többi számára el van zárva. Ugyancsak a mult héten érkezett ismét 250 amerikai a híres Joeland érsek vezetése alatt. Rómában készülnek Umberto király temetésére. A legutolsó jelentések sze-

rint mégis csak a Pantheonba temetik el a nem a turini Sopergába a savogai fejedelmek temetkezési helyére. A szabadkőműves lapok szónokias kedvükben avval érveltek, hogy hisz a Pantheon ez idő szerint ugyanis a Vértanúkról nevezett sz. Sztiz temploma (S. Maria ad Martyres), oda való tehát Umberto is. A mi az általános gyászról illeti, az igazat megvallva kevés jelével találkozni Rómában. Itt-ott leng egy olasz trikolor, hegyén fekete szalaggal, az utcasarkokon fekete keletes felbavások láthatók, szinte ennyi az egész. A ki Budapestet látta két év előtt Erzsébet királynő halála alkalmából, annak van fogalma egy főváros gyászáról. A római csak miniatúr kiadása a pestinek! — Az utóbbi események alkalmából módunkban volt látni, mennyire szükségés lenne, először is egy nemzetközi keresztény táviró ügynökség létesítése, hogy a hírekből ne lőgjon ki annyiszor a lólab! másodszor egy kis óvatosság némely kath. hazai lap szerkesztésében, hogy ne vonunék minden liberalis kacsát tollastul-cső-rőstül át. Akárcsak a hírhedt „Mezzogiorno“-t olvasná az ember olyan szellemben tudósítanak ők is. Mert az olasz liberalis lapoknak kedvük kerekedését a Sz. Atya részvénytulakozatához politikai kombinációkat fűzni, kath. lapjaink is kritika nélkül lenyomatják a dolgot, meg nem fontolva, hogy elvi kérdésről van szó, melyben a Vatikánunk engednie nem szabad. Vajjon biabavaló volt-e a XIX. század megannyi pápájának nehéz küzdelme, hogy a pápai államot megtartsa, hiabavaló XIII. Leonak huszonkétéves fogsága, hogy most majd egy szerre lemond jogairól a szögre akasztja elveit. A Vatikánban ismeretlen a bihari pontok komédiája! Vagy ésszerű volt az eddig követett eljárás vagy nem! Ha igen, akkor most is az, mert a pápai állam elrablása nem a Csomborútyek zsáueréből való, ha nem akkor a Vatikánban már régeu szaktítottak volna vele, mert a ki a római viszonyokkal ismerős, tudja, hogy mennyire keserves a Sz. Atya helyzete. Ne gondoljunk tehát arra, hogy a Vatikán következőket legyen; ott nincsenek politikai metamorphosok. A savogai ház meg nem megy Canossa-ba! Ha rajta mulik, talán megteszi, mert ama hírhedt szeptember 20-ától nagyon is érezhette az Ur büntető kezét; haemem biz' ezt a legjám-borabb optimisták se remélik; hisz nyílt titok, hogy Italia ügyeit a páholytestvérek intézik, azokra meg senki sem foghatja rá, hogy nagylelkűek vagy igazságosak lennének! Ennyit a magyar katolikusok s főleg lapjaink figyelmébe.

— **Köszönet nyilváníttás.** Alólírott a magam és hibeim nevében hálás köszönetet mondok mindazoknak, kik a szentévet kegyes adományaikkal szegény egyházközse-günknek örökre emlékeztetéssé tették. A kegyes adományok ezek: 2 drb. fenér, 2 drb. veres, 2 drb. fekete, 1 drb. zöld, 1 drb. viola színű kasszula minden hozzátartozandóval. 2 drb. selyem Pluviale stóval. Egy nehéz kék selyem keresztlobogó, Jézus és Mária szent szívének képeivel. Egy nagyon diszes kiállítású Monstrancia, 52 cm. Egy nagyon diszes menyezet. (Baldachinum.) 4 rúddal. Egy ferettrum, teljesen felszerelve, aljaj együtt. Egy oltár szőnyeg. 'Egy hármas szentelt olajtartó, china ezüstből. 4 drb. igen szép oltárpárna. 8 drb. fagyertyatartó. 3 drb. finom álba, 3 drb. karing. 3 reud oltár abrosz, 2 drb. minisztering. Egy vég oltártakaró kelme, és egy vég csipke öltönyök disztéására. 6 drb. vállkendő, 6 drb. korporalé, 6 drb. subcorporalé, 6 drb. purifikatorium. 2 drb. nagyon diszes kiállítású szentségfogó (Velum). 2 drb. cingulus, és több kisebb adomány, az isteni tisztelethez. Ezen kegyes adományok a 20-ik század kezdetén, a vallásosság hajnalodását jelezik. Isten fizesse! Kide, 1900 július hó. Kiss Lajos, lelkész.

— **Nyilvános köszönet.** TtktsKurkó Gyula sepsiszentgyörgyi kántor ur és kedves felesége a gelencei új templomban felállítandó Jézus szt. Szive szobrára 200 k. irva: kettőszáz koronát voltak kegyesek adományozni. Midőn e

nagylelkű ajándékért magam és hibeim nevében mélyen érzet hálának adok kifejezést, kérem Isten, hogy b'j áldásáva fizeszen a nemesszivejű jótévkönek. Gelence, 1900. augusztus 6-án. Solyom Géza plebános.

— **A katolikus tanítók kedvezményes vasuti jeggyel.** Számborozszky Rezső nagyváradi római katolikus tanító a katolikus tanítók kedvezményes vasuti jeggyei érdekében az alább következő indítványt terjesztette be Steinberger Ferenc dr. nagyváradi kanonok-elnöknek azon célból, hogy az a katolikus tanítók folyó évi augusztusi kongresszusán tárgy alható legyen: „Az utazás nemcsak az utazó egyedre, hanem rendszerint másokra is hasznos. Azonban végig tekintve a társadalmi osztályokat, alig találunk tényezőket, a mely tapasztalatait jobban értékesíthetné, mint ahogy azt a tanító tanítványaival szemben teheti. Általánosan ismert dolog, hogy amit személyesen láttunk, arról nagyobb közvetlenséggel, meggyőzőbb erővel, fokozott érdekességgel tudunk beszélni. Vajjon ha a tanító oktatását vonzóbbá teheti, nem fogják-e a gyermekek nagyobb figyelemmel hallgatni, ha körülményesebben magyarázhatja például az illető város vagy vidék nevezetességeit, úgy szólván róla, mint a ki ott volt és látta azokat, ki merné kétségbe vonni, hogy a gyermekek ily módon a tananyagról hübb képet alkothatnak maguknak! A népnevelés érdekében tehát a magas kormány helyesen cselekszik, mikor a tanítóknak utazását megkönnyíti, elősegíti. Ámde mit tapasztalunk? Azt, hogy az államhatalom az előnyök kiosztásában különbséget tesz tanító és tanító között. Mert míg az állami tanító mindenkor kap kedvezményes utazási jegyet, addig a katolikus tanító csakis csoportos utazásoknál, például gyűlésekre, jutbat hozzá; továbbá, míg az állami tanítónak a kedvezményes jegynél haszna is van, mert mindig féljegyet fizet, addig a katolikus tanítónak kivétel nélkül egész jegyet kell váltania s az egész előnye az, hogy harmadik osztályú egész jeggyel a második osztályon utazhatik; de ezt is számukra csupán csoportos utazás esetén engedélyezik. Az erkölcsei sérelem mellett ezen eljárásnak katolikus tanítókra anyagi vezettségel is jár. A tanító utazásából pedig köztudomásulag a jövő társadalomnak lesz legtöbb haszna, a tantügyi statisztikát ismerve annak képzésében a legnagyobb rész mindig a katolikus tanítóknak jutott és jut, épp azért tiszteletteljesen indítványozom, mondja ki végzésileg az országos katolikus tanítói kongresszus, hogy folyamodványt intéz a magas kormányhoz, melyben kéri, hogy azon utazási előnyöket, melyeket az állami tanítók és családjaik élveznek, a tanítók közti utazási kedv fejlesztése s az ebből származó és a jövő társadalom képzésre kibató megszámlálhatatlan előnyök emelésére — — ugy a katolikus mint minden nyilvános népiskolában működő tanítóra, tanítónőre és azok családjaúra is kiterjeszteni sziveskedjék. Ha pedig bármi okból a magas kormány ily kedvezményt nem adbatna, akkor legalább annyi előnyt nyujtszon, hogy a tanító és családja a III-ik osztályú egész jegyet a II. osztályon használhassa s ezt ne csak a közgyűlésekre, egy nagy csoportnak, de esetről-esetre akár egészségi, akár tanulmányi, akár családi vagy bármely más szempontból tett utazásánál mindeu egyesnek engedélyezze, illetve engedélyeztesse. Az így megszerkesztett folyamodványt az országos katolikus tanítói kongresszus hódolat-teljes feliratban, oly kérelemmel terjesztsze a nagyméltóságú püspöki karhoz, hogy azt pártoló záradékkal ellátva a magas miniszteriumhoz áttenni méltóztassék.“ Helyes!

IRODALOM

* **Magyarország és a zsidóság.** Petrássevich Géza a jeles katolikus hírlapíró ily című nagyszabású munkájában immár megjelent a második kiadása. Irodalmunkban valóban ritka jelenség, ha egy tudományos színterületen álló műből rövid idő alatt új kiadást kell rendezni. Ez bizonyítja, hogy Petrássevich műve mily alaposan van megírva. És tény, hogy aki a zsidókérdéssel komolyan és behatóan akar megismerkedni, bele akar hatolni a zsidó nép jellemébe, ismerni akarja történetét, vallását és pszichikumát, egyszerűen egész lényegét, aki a maga elrettentő világában akarja megismerni a zsidóság befolyását Magyarország közgazdasági, kulturális és társadalmi életére, az olvassa el e könyvet. A második kiadás ára is csak 3 korona. Kapható a Szent Gellért katolikus műintézet könyvkiadóhivatalában, Budapesten (VII. Práter-utca 44.) nemkülönbön minden hazai könyvkereskedésben.

* **A szociális kérdés hajdan és most.** Irta dr. Verus. II. kötet. A keresztény társadalom programja. Nagy 8-rét alak 322 lap. Ára füzve 4 korona, kötve 5 korona. 1899. év őzén a fenti cím alatt megjelent mű első kötetét kitüntetéssel fogadta a katolikus világ. A kath. sajtó is nagyon behatóan foglalkozott a rendkívül érdekesen megírt művel, mint a nemzetközi istentagadó szocializmus elleni fegyvert ajánlották olvasóiknak. A második kötet, mely a XIX. század katolicizmusával, a modern állam és annak tarthatatlansága, az iskolakérdés és a munkáskérdéssel foglalkozik, szintén igen alaposan és nagy készültséggel van írva. Szerző igen jól választotta meg a témákat, melyekről írni hálás dolog, de jól és katolikus szellemben írni nehéz feladat, amelyet azonban dr. Verus remekül oldott meg. A mű tartalmából, mely 20 fejezetre van osztva, közöljük a következő érdekesebb fejezetek címeit: A XIX. század és a katolicizmus. A XIX. század modern állama. A kereszténység államtana. A modern kor házassági köteléke. Az iskolakérdés. Az agrársztyál bajai és azok orvoslása. A munkás védtörvénye. A munkabér ézető kérdése. A munkásbiztosítás. A kiipar válsága és rendezése. A pénz hatalma. A sajtó hatalma. A filozemizmizmus és antiszemizmizmus vagyis a zsidókérdés. A legszegényebb osztály és az állam stb. A mű harmadik és betejező kötete sajtó alatt van s f. év szeptember hó elején jelenik meg. A könyv kapható a Szent-Gellért kath. műintézet könyvkiadóhivatalában (Budapest, VII Práter- u. 44.) Az összeg előzetes beküldése után a szállítás bérmentes.

* **Az oktató Népkönyvtár** IX-ik évfolyamának július-augusztusi füzet megjelent. A hétiyes tartalmú füzet mindenben megfelel a vállalat régi jó hírnevének. A jelen füzet közli Herchenbach—Pelikán Szent Cecilia című történeti regényét negyedfél iven. A további két iven folytatja a Népies Egyháztörténelem betejező kötetét, a Magyar Egyháztörténelem. A betejező másfél iv Mozaik címmel érdekes olvasnivalót hoz, a mely mindenkit érdekel. Az ügyesen összeállított füzet egy tartalmát, mint kiállítását tekintve, maganagát ajánlja. Az Oktató Népkönyvtár Budapest, VII. ker., Csömöri-ut 32. sz. alatt lehet megrendelni. Egész évre 4 korona (2 frt); körök, egyesületek beküldött 3 korona ellenében is kaphatják. Érdeklődőknek a szerkesztőség készségeggel küld mutatványszámot.

* **Az Örökimádás** I-ső évfolyamának Juliusi füzete megjelent. A két ives füzet mindenben megfelel jó hírnevének. A jelen füzet ** Melkisedek, dr. Csajka Ernő: Hogyan készítsük elő a beteget a szentgyónásra és áldozásra, Spes: A lélek kincse című cikkeket tartalmazza, továbbá közli a római zarándoklat programját, az Oltáregyesület folyóirgyeit,

az emelendő „Örökimádás-templom“-ra befolyt gyűjtéseit, úgyszintén megemlékezik az Orsz. kath. nagygyűlésről. A füzet egy tartalmát, mint kiállítását tekintve, maga-magát ajánlja. Az „Örökimádás“-t Budapest, IV., Váci-utca 46. sz. alatt lehet megrendelni. Egész évre 3 korona (1 frt 50 kr.) Érdeklődőknek a szerkesztőség készségeggel küld mutatványszámot.

* **A „Katholikus Hiveldmi Folyóirat“** július havi száma a megszokott érdekes tartalommal megjelent: A jubileum és kormány. — Gyomlálás a történelem kerjében. — A kilencszázados jubileum előtt. — Megtértek csarnoka. — Külföldi Szemle. — Protestáns Szemle. — Krónikás. — Irodalom. — Vegyesek. — Noé bárkája. (Regény.)

* **Legényavatás** címen az őszszel tiz ivnyi terjedelemben tizenöt elbeszélésem fog megjelenni. Ez a kötet leaz az én első könyvem. Fölkérem mindazokat, akik írói munkálkodásom és törekvéseim iránt érdeklődnek, rendeljék meg ezt a könyvemet. A kötet igen díszes kiállításban jelenik meg és előfizetési ára 2 korona. Kérem a könyv megrendelöit, küldjék az előfizetési díjat postautalványon a következő címre: Pakots Józsefnek Budapesten, a „Hazánk“ szerkesztőségében, VIII. Szentkirályi-utca 28. Budapest, 1900 augusztus 1. Tisztelettel Pakots József.

Pályázatok.

— **Brassóban** a hat osztályu r. kath. főelemi iskolánál egy évi, havi előleges részletekben fizetendő 1000 korona készpénz fizetéssel és 300 korona lakaspénzzel összekötött tanítói állásra pályázat hirdettek. Ezen állásra csak olyan, oklevéllel bíró, r. kath. vallásu tanítók pályázhatnak akik a magyar mellett a német nyelvet is jól beszélnek. — A szükséges kellekekkel ellátott folyamodást f. évi augusztus 25-ig bezárólag, a r. kath. plebánia hivatalhoz kell benyújtani. Megválasztott tanító az I. fiuosztályt fogja vezetni s állomását szeptember hó első hetében késedelem nélkül e keil foglalnia. Brassó, 1900. augusztus 2. A r. kath. iskolaszék

— **A gyergyó-ujfalvi maoostizes** róm. kath. népiskolánál lemondás folytán üresedésbe jött tanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelem: állami segélyből 660 korona, az iskolai magtár jövedelemből 80 korona, 6 hosszú öl lány tüzifa. Az iskola-épületben 2 szoba, konyha és kamarával ellátott csinos lakás, kertilletmény és szükséges gazdasági melléképületek. Kötelesség: a kijelölendő iskolás fiu és leánygyermekök önálló tanítása. Csak okleveles tanítók pályázhatnak s e célból kellően felszerelt kérelmüket folyó évi augusztus 26-ig az iskolaszék elnökségéhez küldjék. Az állomás f. évi október 1-én elfoglalandó. Gyó-Ujfalu, 1900. július 29.

Molnár János,
plebános, iszkési elnök.
— **A gyergyó-alfalvi** róm. kath. elemi leányiskolánál a tanítónői állomás megüresedvén, arra az iskolaszék pályázatot hirdet. Ezen állomás évi járandósága: 1. Az iskola pénztárából előleges részletekben 694 korona 16 fillér és 40 korona lakbér. 2. A közseg pénztárából lakbérbe szintén 40 korona és 96 korona 64 fillér fa és kertilletmény. 3. Két drb szarvasmarha és két drb sertés legeltetési jog (becsérteke 9 k. 20 fillér). — Kötelessége a kinevezett tanítónőnek a leányiskola felsőbb osztályait (3—6) egy tanteremben önállóan vezetni, az ismétlő iskolásokat pedig a másik két tanítótársával felváltva oktatni. Pályázni öhajtok kellően felszerelt folyamodványait az iskolaszékhez címezve augusztus hó 15-éig hozzám küldjék be. A megválasztott tanítónő köteles állomását október hó elséjén elfoglalni és a tanítást megkezdeni. Gyergyó-Altalva, 1900 július hó 25-én.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Zlamál Ágost.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Eröss József, Péter János dr., Wagner Sándor.**

Nyomatott Papp Györgynél a plüss. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.